

Stanje se normalizuje?!

Prošlo je skoro nedelju dana otkako je jezivi talas nasilja zahvatio Kosovo, a zatim i Beograd, Niš, Novi Sad i druge gradove u Srbiji, a tenzije su porasle i u BiH, Makedoniji... Teško da je iko ostao ravnodušan nad prizorima rušenja i paljenja kuća, crkava i džamija i svakavim oblicima nasilja koje su demonstrirali akteri svih dešavanja.

Još jednom smo se, suočeni sa katastrofom, suočili i sa neprijatnim osećajem bespomoćnosti, sa stanjem kada je nekakva reakcija neophodna i preko potrebna, a prostor za nju krajnje sužen.

Apeli da se nasilje zaustavi, osude sramotnog divljanja po ulicama naših gradova i osude izivljanja nad srpskom manjinom na Kosovu, izrazi neslaganja, straha, zgražanja nad eskalacijom sukoba, želja da se u opštoj egzaltaciji i govoru mržnje čuju i neki drugi glasovi, da se ponude i neke drugačije mogućnosti... to je otprilike sve što se može učiniti u trenutku kada ljudi već ginu, verski objekti gore, a ogroman broj ljudi oseća bazičnu, fizičku nesigurnost tamo gde živi.

Kako kažu vesti koje sada pristižu sa Kosova stanje se «normalizuje». Teško je ne nasmejati se kiselo na samu pomisao o toj i takvoj «normalnosti». Nema bar deset mrtvih dnevno na Kosovu, ne gori ni jedna džamija u Srbiji, situacija je «normalna», možemo odahnuti...

U prvi plan sada izbijaju priče o mogućim opcijama za budući status Kosova i izgleda kao da pravog konstruktivnog rešenja za ovaj vrući krompir zvani «Kosovo» nema. Albanski političari (političarke?) su ponudili univerzalni lek za sve društvene boljke nezavisnost Kosova, a srpski premijer Koštunica je obraćajući se demonstrantima ispred zgrade vlade Srbije poručio: «Vrat ćemo se na Kosovo!».

Treba mnogo dobre volje i blagonaklonosti (koje, uzgred, niko od gore pomenutih jednostavno ne zaslužuje) pa da se u ponuđenim **parolama**, pardon «rešenjima», nazru barem neke od društvenih vrednosti (poštovanje ljudskih prava, život bez diskriminacije, netrpjenje nijednog oblika strukturalnog, državnog nasilja, osećaj sigurnosti zasnovan na izgradnji međusobnog poverenja, a ne na trci u naoružavanju) koje bi život na Kosovu učinile dostojnim *čoveka*, pa bio on Srbin/Srpkinja ili Albanac/Albanka.

Važno je setiti se i da famozna demokratija kojom se gađaju mnogi ovih dana, na sreću nije neograničeno elastičan pojam, čije samo mantranje pravi čvrst alibi za činjenje nasilja i nepoštovanje osnovnih ljudskih prava.

Ne treba zaboraviti i da postoje neke bazičnije i manje silovane vrednosti i koncepcije čija neophodnost dolazi do izražaja i u ovom, ko zna kojem po redu, post-konfliktnom ili post-ratnom periodu. Umesto da svu odgovornost sada svalimo u ruke naših vrljih političara, hajmo prepoznati svoju sopstvenu odgovornost za ogroman nasilni potencijal koje naše društvo poseduje, te za frapantni nedostatak empatije i razumevanja za ono što je prepoznato kao «drugo» i neprijateljsko. Svaka čast onome/onoj koga može utešiti čuvena rečenica «Nisu ni oni mnogo bolji», ali takve izjave samo ogoljuju dubinu i nerazumevanje našeg problema i nikako nas ne amnestiraju od odgovornosti. Previše bi jednostavno (i netačno) bilo uljuljkati se u utešnu misao o tome kako se naš problem iscrpljuje u 500 (ili 5000) huligana koji, jači od policije, orgijaju po ulicama naših najvećih gradova, kao što je krajnje cinično izjaviti kako je osnovni problem Kosova u šaćici ekstremista protiv kojih su, kao, svi, ali eto... ništa se ne može s tim uraditi... Biće, naprotiv, da lavovski deo leži i u društvenoj svesti i atmosferi i «ovde» i «tamo», koja jednostavno poziva na nasilje i silu, teror nad manjinom i neprestano obeležavanje SVOJE teritorije. A biće i da je većina nas to podržala na ovaj ili onaj način kroz oglušavanje na «Ubi, zakolji, da Šiptar ne postoji»; kroz pristajanje i gutanje govora mržnje čije obilne porcije nam se

svakodnevno isporučuju u medijima, školama, na ulici; kroz baštinjenje predrasuda i krajnje ležeran i blagonaklon odnos prema njima (kao što se svakodnevno može čuti «Pa šta je tu problem ako ih zovemo Šiptari?»); kroz prihvatanje uvreženog, konzervativnog shvatanja da je očuvanje i afirmisanje sopstvenog identiteta moguće jedino kroz distanciranje i konfrontaciju sa drugačijim identitetima; kroz uljuljivanje u bajke o nebeskom narodu koji gubi u miru, a pobeđuje u ratu i tome slično; kroz nemogućnost da prepoznamo čitav spektar nasilja i diskriminacije kome su svakodnevno izloženi ljudi koji nose identitete drugačije od opšteprihvaćenog srpsko-pravoslavnog nacionalnog kanona.

Ako se samo malo vratimo unazad i prisetimo svega što se o Albancima i muslimanima govorilo i pisalo mesecima i godinama unazad, logično je da se sada malo zbunimo nad jednodušnim osudama paljenja džamija i izjavama kako se svi odreda (osim onih 500 huligana, verovatno) stidimo počinjenog nasilja. Dopustimo li sebi malo cinizma možemo se zapitati i čega se mi to *kao društvo* stidimo, da li mržnje koja postoji ili, naprotiv, toga što smo dopustili da se ta mržnja (inače «sasvim prihvatljiva») demonstrira na taj način da je ceo svet vidi?

Dok god ne prihvatimo da iz izjava tipa «Šiptari su nepismeni separatisti, prljavi i ružni, zatucani i podli, razmnožavaju se», i «Srbi su koljači, nepismeni i prosti lopovi sa agresijom u genima» lako isklija strašno nasilje; dok god mržnju baštinimo kao deo tradicije i folkloru i dok god ne osvestimo da jedan od prioriteta našeg društva treba da bude upravo bavljenje dekontaminacijom životnih prostora od predrasuda i semena koje rađa svakakvo nasilje, neće biti dobrog rešenja za Kosovo, ali ni za BiH, Makedoniju, Crnu Goru itd. Uvek će neko biti žrtva i uvek će se iz uloge žrtve i usled osećaja ugroženosti posezati za novim i novim ciklusima nasilja...

Odgovorni smo SVI da tražimo alternative za nasilje, da ih preispitujemo i primenjujemo; da imamo na umu da je velika većina ljudi *ipak* protiv nasilja; da ne prekidamo i tako tanke mostove međusobnog poverenja; da ih očvrstimo i proširimo; da na sav glas upiremo prstom u nasilje oko sebe i borimo se protiv njega i da budemo svesne i svesni da stvari neće postati «normalne» dok god je osnovni kriterijum za «normalnost» odsustvo ubijanja i paljenja. Hajde da sami definišemo šta je normalno i željeno stanje društva i da se bavimo dubinskim problemima ne čekajući sledeću eskalaciju fizičkog nasilja da pišemo apele i saopštenja... Do sledeće prilike...

*Aktivistkinje i aktivisti
Centra za nenasilnu akciju*